

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ
УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Сучасний вимір психології
та педагогіки»**

21–22 травня 2021 р.

**Львів
2021**

УДК 159.9+37.01«312»(063)
С 91

С 91   Сучасний вимір психології та педагогіки: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21–22 травня 2021 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2021. – 136 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний вимір психології та педагогіки». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01«312»(063)

© Автори статей, 2021
© Львівська педагогічна спільнота, 2021

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Матвієнко Л. І.

ДО ПИТАННЯ ЧИННИКІВ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ
У ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ 7

Міщенко-Дрючило В. М.

ПОКЛИКАННЯ ЧИ ПРИЗНАЧЕННЯ: ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ
В ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ 11

Posatsky O. V., Kalichak Yu. L.

THE PSYCHOLOGICAL CULTURE
OF THE PRESCHOOL TEACHER 14

Ryhel O. V., Posatsky O. V.

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF CHILDREN
ON THE TURN PRIMARY SCHOOL AGE 22

Савчинська Н. С.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ 29

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Давидова М. О.

ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОВОГО ВПЛИВУ НА ПІЗНАВАЛЬНУ
АКТИВНІСТЬ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ 34

Іванцев Л. І.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ
В УМОВАХ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ:
ЕМПІРИЧНИЙ РІВЕНЬ 38

Іванцев Н. І.

РЕЗУЛЬТАТИ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ
ВИНИКНЕННЯ ТА ПОСИЛЕННЯ ПРОЯВІВ ТРИВОГИ
В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ 42

Мар'яненко Л. В.

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
В СИСТЕМІ «ВЧИТЕЛЬ-УЧНІ» 46

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Давидова М. О.
*доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти
та мистецьких дисциплін*

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОВОГО ВПЛИВУ НА ПІЗНАВАЛЬНУ АКТИВНІСТЬ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ

Аналіз літературних даних засвідчує, що існують стійкі символічні значення кольорів. Кольорова символіка багато в чому пов'язана з емоційною дією кольору. З іншого боку, відомі деякі психологічні особливості, що визначають перевагу в виборі людиною тих чи інших кольорів. За вибором людиною кольору можна зробити висновок про деякі психологічні особливості її особистості, про її стан.

Науці відома достатня кількість не медичних засобів профілактики і нейтралізації психоемоційних перевантажень людини. Одним з таких засобів є колір, який впливає на стан нервової системи людини. Розгляд цієї проблеми представляється нам актуальною через важливість пошуків нетрадиційних підходів до вивчення реакцій нервової системи людини на різноманітні подразники. Дослідження останніх років по проблемі сприйняття та впливу кольору на стан людини з урахуванням комплексності його дії включає великий спектр параметрів. Ці параметри вимірюються, починаючи з семантичних оцінок і закінчуючи даними позитронно-емісійної томографії мозку людини.

Семантичне кодування кольору є невід'ємною частиною формування цілісного колірної образу. Воно вбирає в себе різні рівні – від глибинних універсальних значень до суто індивідуальних, пов'язаних з минулим досвідом, особистісними особливостями людини. Взаємозв'язок кольору з асоціативно пов'язаним з ним змістом має велике значення не лише для використання кольору в психодіагностиці М. Люшер, А. Еткінд, але й для вивчення проблеми впливу кольору на психічну активність людини, виявлення оптимальних колірних сполучень з метою створення умов для продуктивної діяльності. Колірна

асоціація може бути використана як діагностичний засіб і для утворення певного психоемоційного стану людини.

У психології активність постає у відповідності з діяльністю і визначається як динамічна умова її становлення, реалізації, як здатність її власного руху. Вона характеризується більшою мірою зумовленістю дій, що виконуються, специфікою внутрішніх станів суб'єкта безпосередньо в момент дії.

В ролі регулятора цілеспрямованої діяльності людини постає психічний образ, котрий вбирає три рівні психічного відбиття сенсорно-перцептивний, конкретно-логічний, абстрактно-логічний. Для того, щоб образ поставав у ролі регулятора діяльності, необхідно, аби його чуттєва тканина з'єдналася із значенням, раціональним змістом Н. Зав'ялова, Б. Ломов, В. Пономаренко.

Колір є одним з базових компонентів чуттєвої тканини візуального образу. Початковим компонентом реакції на колір є сенсорно-перцептивна діяльність людини. Коли йдеться про вплив кольору на організм і психіку людини, то розуміється можливість безпосереднього впливу світлової енергії, а також вплив кольору як знаку. Колір як модальна характеристика перцептивного образу виконує, принаймні, дві функції. Перша полягає у тонкій диференціації об'єктів навколишнього світу, необхідної для реалізації людської поведінки – гностична функція кольору; друга пов'язана зі знаковою функцією кольору.

Таким чином, колір у психології розглядається як умовний сигнал, що активізує різні види діяльності, й формує кольоро-емоційні асоціації.

Колірне оточення, впливаючи на сенсорно-перцептивну сферу психічного відбиття, є однією із вагомих умов виникнення й підтримання пізнавальної активності людини.

Існує ряд експериментів, де показано взаємозв'язок психічних станів людини й сприйняття колірної оточення. Психічний стан – це певний поточний рівень психічної активності, який складається з двох складників: функціонального стану психіки й емоційних реакцій.

Так, К. Кечкеев досліджував вплив емоційних станів на чутливість кольорового зору. Ним встановлено, що позитивні емоційні стани підвищують чутливість до червоного кольору, негативні – до зеленого. У працях А. Еткінда, І. Лапіна вивчалися кольорові відповідності емоційних станів. Аналіз праць, спрямованих на вивчення зв'язку психічних станів з кольоровим сприйняттям, засвідчує залежність надання людиною переваг певному кольору від її стану.

Отже, при розгляді питань, пов'язаних з колірним впливом на людину, необхідно враховувати специфіку її актуального психічного стану.

Найбільш вивчений вплив психічних особливостей на емоційне ставлення до кольору, пов'язаних з віком у роботах Г. Фрілінга, Д. Раделова та інші. Встановлено, що в дитинстві і в літньому віці чорний колір викликає негативне ставлення. У 6–12 років діти віддають перевагу червоному, зеленому й жовтому кольорам, а коричневий, рожевий та фіолетовий ними відхиляється. Для дітей перехідного віку починає відігравати певну роль синій колір.

Дуже важливо не нехтувати оптичними законами при оформленні приміщень. Слід уникати пофарбування класної дошки в чорний колір, краще надати перевагу темно-зеленому чи темно-синьому кольорові. Не слід на стіні, де висить класна дошка, створювати різний кольоровий контраст, щоб не стомлювати зір дітей.

У закладах дошкільної освіти та школах необхідно уникати тонів брудних, сіруватих навіть тоді, коли вони вважаються «скромними» тонами. Зкладам освіти потрібні чисті, ясні тони. Рекреаційні зали й коридори мають викликати відчуття широкого простору й руху. Вони, так само, як і стіни сходів, можуть бути пофарбовані у світло-синій і жовтий кольори, тобто колір, що є контрастним до фарб групових кімнат дошкільників та навчальних класів, оскільки діти повинні почуватися ніби на відпочинку. У школах і ЗДО, оформлених в радісні й живі кольори, процес навчання більш стимулюючий і приємний. Постійне оперування кольором, кольорові регламентації, наслідування канонів передбачають активне ставлення людини до кольору, що тісно переплітається із сприйнятливістю особистості до кольорових впливів.

Одержані результати практичних спостережень ряду вчителів, які намагалися з'ясувати вплив колірного оточення на ефективність навчального процесу, являють собою значний інтерес. Учні в цьому експерименті одержували арифметичні задачі, текст яких був надрукований на папері білого, червоного, світло коричневого й світло-зеленого кольору. В результаті проведеного дослідження Е. Рабкіним було виявлено значне зниження числа задач, які розв'язувались правильно, при спостереженні червоного кольору і навпаки, підвищення відсотка правильних відповідей, коли папір був пофарбований у зелений колір.

У дослідженнях О. Новомейського, Г. Розсолової, Н. Булавінцевої розглядався вплив позаокулярного окрасу робочих місць на рухову активність учнів. Зокрема, було з'ясовано, що чорна фарба на робочому місці уповільнює в порівнянні з жовтою й зеленою індивідуальний темп дії учня й збільшує тривалість діяльності. В ході цього дослідження були також отримані дані самооцінки учнями індивідуального темпу й напруженості дій під впливом різного колірного оточення. Так, було виявлено, що найоптимальнішим є фарбування оточуючих предметів у

жовтий, зелений, блакитний та синій кольори, котрі підвищують індивідуальний темп діяльності.

Виходячи з вищезазначеного, нами поставлено завдання експериментально досліджувати особливості зворотного впливу кольору на емоційний стан та пізнавальну активність дошкільників і школярів.

Ми припускаємо, що існують кольорові сполучення предметів, які значною мірою зумовлюють зміни психологічного стану дитини, а це знаходить своє відображення в успішності навчальної діяльності.

Таким чином, наведені результати у психолого-педагогічній літературі доводять, що вивчення впливу колірного оточення на психоемоційний стан і психомоторику суб'єкта можуть мати велике практичне значення в будь-якій діяльності, де постає завдання збільшення продуктивності діяльності, в тому числі й розумової.

Емоції та мислення тісно переплетені в своєму функціонуванні, під впливом позитивних емоцій може змінюватися протікання всіх пізнавальних процесів, тобто позитивна емоція сприяє оптимізації протікання розумової діяльності.

Мотиваційний фактор пізнавальної активності також не можна розглядати у відриві від емоційного компоненту.

Таким чином, дослідження особливостей впливу колірного оточення підтверджують його роль у регуляції психоемоційних станів, у підвищенні функціональних можливостей організму. Правильно підібране колірне оточення можна розглядати як одну з умов виникнення й підтримування пізнавальної активності.

З урахуванням сказаного, а саме – у зв'язку з недостатнім вивченням широкого кола питань про вплив колірного оточення на психоемоційний стан і пізнавальну активність дітей, а також з тим, що в психолого-педагогічній літературі знайдені дані, що суперечать одне одному, стає досить актуальним вивчення впливу кольору на емоційний стан та пізнавальну активність дошкільників та школярів.

Список літератури:

1. Novomeysky A. S., Novomeyskaya E.D. and Duplessis Y. Peculiarities of visual and dermo-optical perception of abstract pictures. "International Journal of Paraphysics", Vol. 23, N 3 to 6, p. 25–38, 1989, England.
2. Rabkin E. B. Novoe v zhizni, nauke, tekhnike. Seriya 8, Biologiya i meditsina
3. Rabkin E. B. Polikhromaticheskie tablitsy dlia issledovaniia
4. Frieling, H. Farbe hilft verkaufen. HansenMuster-Schmidt, Northeim (2005) – книга , продолжение его исследования.